



## Települési közösségek

### „Hulló levelekből örökzöld fák”

*Az emberek úgy tűnik, gondoskodnak egymásról, de elfelejtik a lényegét: meglocsolni a gyökereket. S mi történik azzal a növényvel, melyet nem gondoznak figyelmesen, amely nem kap táplálékot hosszú időn át? Kiszárad a törzse, belül elkorhad, s az első kisebb szellő is kidönti... Ám az a virág, az a bokor, az a fa, melyet nemcsak becézgetnek, simogatnak, de gyökerét rendszeresen locsolják, akár évszázadokon át is élhet, és a természet rendje szerint virágokat hoz, gyümölcsöt terem. Meghálálja a gondoskodást.*

*(Galkó Balázs színművész)*

E gondolatokat rá lehet vetíteni a kis lélekszámmal bíró zalai falvak némelyikére, melyekben az évtizedekkel ezelőtt elkezdődött urbanizáció hatására az addig működő kultúrházak, iskolák és közösségi terek egyre-másra zártak be. E folyamatok elvándorlást, rosszabb esetben elnéptelenedést eredményeztek, melyek következtében felbomlottak a helyben addig jól működő közösségek, és e településeken nagymérvű hanyatlás következett be. Húsz évvel ezelőtt, a felvázolt helyzetben érte Szentkozmadombját egy sorsdöntő ta-

lálkozás Káli Lajos, a falu szülöttje személyében, aki az együvé tartozás, és a másokért való tenni akarási érzésétől táplálkozva indította el jövőépítő munkáját.

### Önzetlen figyelem és felelősségvállalás

Káli Lajos: *1960-ban születtem a község melletti Káli-tanyán, majd három év múltán költözött be családunk a faluba. Az itt magasodó Dervalics-kastélyban kezdtem az általános iskolai tanulmányaimat, ezt követően Zalatárnokon folytattam és fejeztem be az iskolát. A megyeszékhelyen, a Munkácsy Mihály Szakmunkásképzőben sajátítottam el az asztalos szakma fortélyait, ezt követően a végzettség birtokában a Zala Bútorgyárban helyezkedtem el. A kreatív, különleges elképzeléseket, azok megvalósítását kihívásnak tartottam a pályám elején, és tartom ma is. Az elmúlt időkben felkérésre közel 14 templom fa munkálatait végeztem szerte a megyében. Szentkozmadombja sorsát mindig a szívemben őriztem, ezért a falu közepén építettem fel a házamat. Akkortájt sokan értetlenül figyelték, hogy ott, ahol a lélekszám látványosan megfogyatkozott, én*



terveket szövögetve otthont teremtek a családomnak.

A vegetálás tompító világából tért életre e kis göcseji település, ahol a múltban és a jelenben is az önkéntes munka által megvalósult közösségépítés bírt nyomatékkal. E kedvező folyamatok napjainkban megmutatkoznak, többek között az épített örökségek felújításában, játszótér építésben, valamint a már elfeledett utcák új utcablákkal való nevesítésében. A polgármester közvetlen, szerény személyiségének köszönhetően egyre tartalmasabb kapcsolatokat épített ki határon innen és túl, akik önkéntes alapon segítettek faluépítő munkáját. A gyökerekhez való ragaszkodás tükrében így valósult meg a helyi értékeket bemutató, 2013-



A múlt tárgyi értékeit őrző Lásbas Pajta

ban átadott Lásbas Pajta, amely a népi mesterségek műhelyeinek, és 3000 népi használati eszköznek ad otthont.

### „...mások segítése tesz boldoggá”

K. L. *Polgármesterként az évek során fő célomnak tartottam, hogy a megüresedett házakba ismét élet költözzön, és a magányos porták újra erőre kapjanak. Ennek érdekében sokrétű kulturális programot szerveztem, igyekezve községünkre felhívni a figyelmet. Felmértem a lakosság érdeklődését, igényeit, majd összevettem a fennálló lehetőségekkel, ennek birtokában szőttem a terveket, és valósítottam meg lépésről lépésre a kitűzött célokat. Meghirdettem egy kreatív kézműves napot a családok számára faanyagok felhasználásával, felolvasóesteket és fogathajtó versenyeket szerveztem. Fával dolgozó szakemberként a régi építészetre jellemző nyílászárókat összegyűjtöttem, hogy a most épülő és a felújítandó házaknál fel tudjuk használni. A mindennapokban mások segítése tesz boldoggá.*

Az ideköltözött művészek ma már barátként segítik és támogat-

ják e kivételes munkát. A közösségi ünnepek megélésében szerepet kapnak a tárgyalkotó kultúra termékei, valamint a közös szellemi gondolkodás, melyeknek egyik színtere a nyaranta befogadott gyermek- és művésztaborok. Káli Lajos polgármester az itt letelepedett festőművésszel, Nemes Lászlóval együtt maradandó értékeket közvetítő műalkotást hozott létre. A szárnyas oltárt az ezeréves Zala megye tiszteletére készítették 2009-ben, amely hónapokon át díszítette a Faluház termét. A hosszú évek alatt felmerülő nehézségek

elviselésének és kezelésének enyhítésére a hétköznapok sodrában az összehívott lelkes kis közösség írókra, költőkre emlékezik, a szintén helyi lakos Révész Erzsébet Radnóti-díjas versmondó művészi támogatásával.

### Értékteremtő elképzelések és tervek

K. L. *A történelmi idöket idéző Dervalics-kastély felújítása és hasznosítása sok éve szerepel már a tervek között. További elképzelések várnak még megvalósításra, így a hét vezér tiszteletére földvár készüül, őshonos gyümölcsfák telepítése, ősmagyar tábor, energiapark létrehozása is, gondolva mindezzel az utókorra. Helytörténeti kiállításokat szeretnék életre hívni sok tárgyi és írásos emlék felhasználásával, majd ezek könyv formában való kiadása is a céljaim között van. A falu világhírű cimbalomművészenek, Gerencsér Ferencnek szülőháza itt áll az egyik régi utcánk végén, amely méltó színhelye lesz egy ilyen elképzelésnek. Munkahelyet szeretnék teremteni a faluban, hogy a helyiek itt találják meg a boldogulásukat, és főként önállóvá tenni a települést.*



Fotók, írásos emlékek Szentkozmadombjáról



Iborfia, a fejlődni kívánó kis falu

A göcseji dombok között meghúzódó Szentkozmadombja egyedi módon nagymérvű változáson, gyarapodáson ment át, amely megmutatkozik a kultúra gondozásában, a hagyományok keresésében, a sport- és versenyszellemről való gondoskodásban, melyek mindmind az identitás növelését hivatottak szolgálni, növelve ezzel az itthon maradást és a gyermekvállalási kedvet. Káli Lajos szívvel-lélekkel keresi a megoldásokat, lehetőségeket, hogy élhetőbb, kulturálisan gazdagabb közösséget hozzon létre, amely példaértéket képvisel a kis lélekszámú zalai falvak előtt a fennmaradás tekintetében.

2019-ben a Nemzeti Művelődési Intézet Zala Megyei Igazgatósága által életre hívott „Hulló levelekből örökzöld fák” című projekt tette lehetővé, hogy e két évtizedet felölelő kivételes közösségépítő tevékenység bemutatásra kerüljön a kulturális alapú gazdaságfejlesztés jegyében a fejlődés tekintetében megrekedt települések számára. E kezdeményezés azzal a céllal indult útjára, hogy a fellelhető helyi sajátosságok, örökségek élettel teli napokat eredményezzenek a programba bevont községek életében.

Ormándlak, ahol a múlt és a jelen összefonódása jelenik meg a

település vonatkozásában, a falu sorsát nagyban meghatározta történelmi múltja, melyre számos nemesi család is hatással volt. Zsákfalul lévén az elzártság, az elidősödő lakosság közösségihiánya jellemzi a mindennapokat.

Iborfiát, az ország legkisebb lélekszámú falvát néprajzi örökségű porták, elhagyott, régi lakóházak, fejlesztésre váró infrastruktúra és a letelepedési kedv hiánya jellemzi.

Szentpéterföldén szép környezet, kiaknázatlan lehetőségek lelhetőek fel, melyhez a tenni és változtatni akarók hiánya szülte negatív történések vannak jelen.

E három zalai falu képviselői meghívást kaptak a példaként állított Szentkozmadombjára, ahol Káli Lajos polgármester szemléletes módon adott tájékoztatást az elmúlt tevékeny évek menetéről, a meghatározó történésekről, az odavezető útról és az elért eredményekről.

A fejlődés útjára térni kívánó községek falusétán vettek részt,

ahol az összegyűjtött tapasztalatok, benyomások következményeként kezdetét vette a tervezés, a meglévő erőforrások tárházának és kitorési pontjainak a felkutatása. A gyengeségek és lehetőségek tükrében az érintett falvak együttes jövőtervezése kitért a fejlődést generáló folyamatok kezdeti szakaszaira, melyben nagy szerepet szánunk a helyi értéktár bizottságok létrehozásának.

Hangsúlyt kapott a településeken fellelhető, egymás számára értékkel bíró tárgyi és szellemi erőforrások felhasználása. Az asztalos meríteni tud munkájához a népi építészeti tárgyakat a kultúrájából, és megvalósulhat az amatőr előadóművészek kölcsönös meghívása is egy-egy kulturális program alkalmával.

A személyhez köthető ösztönző erő a legfontosabb tényező abban a folyamatban, amelyben e kis falvak élete várhatóan évtizedekre megerősödik és állandósul, mint az örökzöld fáké.



Szentkozmadombjai falusétán a meghívott polgármesterek

KÁLI LAJOS asztalos, faipari vállalkozó. 1998 óta Szentkozmadombja polgármestere.

TÖRÖK IRÉN művelődésszervező, Public Relations menedzser, protokoll, valamint pályázatíró- és projektmenedzser. 2018. október 1. óta a Nemzeti Művelődési Intézet Zala Megyei Igazgatósága módszertani referense.